

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Geographica IV (2013)

Mariola Tracz

Jan Flis – współtwórcą współczesnej polskiej dydaktyki geografii

Wprowadzenie

Dydaktyka geografii przeżywała różne okresy. Świetny rozwój w okresie międzywojennym, poparty znaczącym dorobkiem piśmienniczym, uwarunkowany był tym, iż w ówczesnym szkolnictwie średnim pracowało wielu geografów o wysokich kwalifikacjach (często po doktoratach) oraz istniało mocne wsparcie dla tej dyscypliny ze strony geografów uniwersyteckich, którzy czynnie włączyli się w działalność dydaktyczno-metodyczną i organizacyjną na rzecz geografii szkolnej i doskazywania nauczycieli geografii. II wojna światowa znacznie przetrzebiła szeregi osób zajmujących się tą tematyką. Wyróżniający się nauczyciele i doradcy metodyczni, którzy przeżyli wojnę, włączyli się w rozwój wyższych szkół pedagogicznych, a część z czasem zainteresowała się wyłącznie zagadnieniami geograficznymi. Również „szturm ideologiczny” lat 1948–1954 miał wpływ na zahamowanie rozwoju rodzimej myśli w dydaktyce geografii. Główna działalność dydaktyków geografii w latach 50. XX wieku skupiała się wokół prac użytkowych zaspokajających ówczesne potrzeby oświaty, tj. opracowywania podręczników szkolnych, przewodników metodycznych, artykułów metodyczno-instruktażowych dla nauczycieli, publikowanych w czasopiśmie „Geografii w Szkole”. Zaniedbano zagadnienia ściśle dydaktyczne, związane z możliwościami percepcyjnymi ucznia i rozwojem jego zdolności poznawczych oraz organizacją procesu kształcenia geograficznego i jego uwarunkowań. Pierwsze objawy ożywienia badań i refleksji w tej dziedzinie zaobserwować można na początku lat 60. XX wieku, kiedy to powstały pierwsze dysertacje doktorskie z dydaktyki geografii w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej (Piskorz, Tracz 1999; Piskorz 2004).

Do odrodzenia się polskiej dydaktyki geografii w latach 60. ubiegłego wieku przyczyniło się w dużym stopniu powołanie zakładów/pracowni dydaktyki geografii w uniwersytetach (UAM, UMCS, UW) i Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie (Szkurłat 2008; Tracz, Osuch 2008). Do czołowych dydaktyków geografii tego okresu zaliczyć należy Gustawa Wuttke (UW), Marię Czekańską (UAM), Anielę Chałubińską i Michała Janiszewskiego (UMCS), Rodiona Mochnackiego (WSP Kraków), oraz wyróżniających się nauczycieli: Klemensa Tywońskiego (Warszawa), Mariana

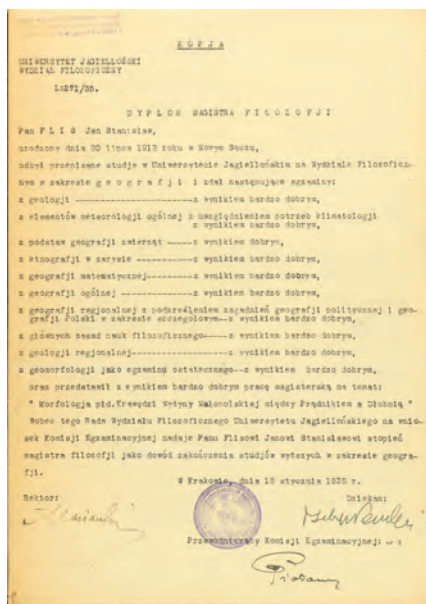
Gotkiewiczza (Kraków), Jadwigę Jaroszową (Warszawa), Wiesławę Kondracką (Warszawa), Marię Wiszniewiczową (Warszawa).

Lata 60. i 70. XX wieku zapoczątkowały okres intensywnego rozwoju polskiej dydaktyki geografii. Do osiągnięć tego okresu zaliczyć także należy powiększające się grono osób zajmujących się tą problematyką. W okresie tym rozpoczęło swoją działalność na polu dydaktyki geografii kilkunastu nowych adeptów tej dyscypliny, m.in. Jan Flis, Maria Kanikowska, Maria Kucharska, Jan Majewski, Jan Mordawski, Marianna Nowak, Alina Witek-Nowakowska, Jan Piotrowski, Sławomir Piskorz, Edward Świtalski, Jan Winklewski Stanisław Zajac. Grupa ta, wiekowo dość zróżnicowana, przejęła na przełomie lat 70. odpowiedzialność za dalszy rozwój tej dyscypliny.

Celem autorki było zaprezentowanie działań naukowo-dydaktycznych i organizacyjnych prof. dra Jana Flisa w zakresie dydaktyki geografii oraz ocena jego dokonań dla rozwoju współczesnej polskiej dydaktyki geografii.

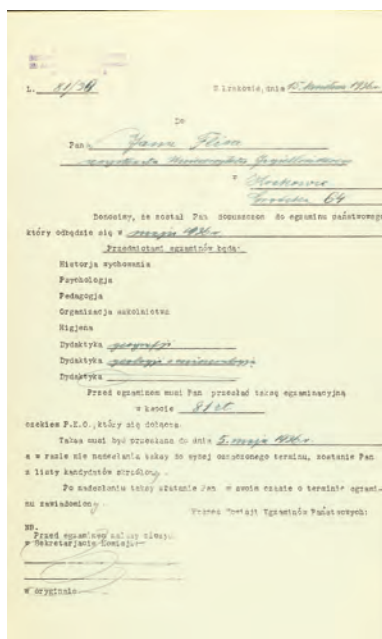
Rozwój zainteresowań Jan Flisa dydaktyką geografii

Jan Flis całe swoje życie zawodowe, trwające prawie pięćdziesiąt lat, poświęcił kształceniu geografów i nauczycieli geografii. Był nauczycielem w szkołach wszystkich poziomów- od szkoły powszechnej do uczelni wyższej. Z relacji rodziny wynika, iż Jan Flis początkowo zamierzał studiować architekturę. Jednak ówczesna sytuacja rodzinna diametralnie zmieniła Jego plany i postanowił zostać nauczycielem. Po maturze w 1930 roku na Uniwersytecie Jagiellońskim rozpoczął swoją przygodę z geografią. W Instytucie Geograficznym pod kierunkiem znanych profesorów, m. in. Jerzego Smoleńskiego, Jana Nowaka, Felicjana Piątkowskiego, Bogdana Zaborskiego i Wiktora Ormickiego, rozwijał swoje zainteresowania geograficzne. Natomiast przygotowanie do zawodu nauczyciela doskonalił uczęszczając na wykłady z pedagogiki w UJ. Po złożeniu egzaminu magisterskiego z geografii, już jako asystent w Instytucie Geografii, uzyskał uprawnienia do nauczania geografii i geologii w szkołach średnich przystępując do Państwowego Egzaminu dla Nauczycieli Szkół Średnich w Krakowie w maju 1936 r. (fot. 1). Zakres tematyczny egzaminu obejmował zagadnienia z psychologii i pedagogiki, organizacji pracy w szkole oraz dydaktyk przedmiotowych: dydaktyki geografii, geologii i mineralogii. W ramach wymagań egzaminacyjnych opracował pisemną rozprawę pt. *Zasadnicze przemiany psychiczne w okresie dojrzewania*. Kontakt Profesora ze szkołą rozpoczął się tuż po ukończeniu studiów. Podjął pracę nauczyciela w nowo otwartym gimnazjum i liceum w Starachowicach, skąd po sześciu miesiącach przeniósł się do Warszawy. W Warszawie pracował w redakcji *Słownika geograficznego państwa polskiego i krajów sąsiednich*, a także jako nauczyciel geografii w Liceum Stowarzyszenia Dyrektorów Szkół Średnich Ogólnokształcących i Zawodowych oraz w Liceum im. J. Zamojskiego. Dzięki swemu talentowi dydaktycznemu, gruntownemu przygotowaniu merytorycznemu i młodzieńczej energii, potrafił stworzyć wśród trudnej młodzieży Liceum Stowarzyszenia Dyrektorów przyjacielską atmosferę. Również w czasie II wojny światowej (do maja 1940 roku) był kierownikiem i nauczycielem w harcerskim obozie młodzieży-uchodźców w Polskim Gimnazjum i Liceum w Somloszollo-Szikszo na Węgrzech. Po powrocie do kraju w 1947 roku (po kampanii libijskiej) znów podjął pracę nauczyciela w Technikum Handlowym w Nowym Sączu, a w Zasadniczej Szkole Zawodowej pełnił

Fot. 1. Zakres egzaminów wyznaczony przez Komisję Państwowych Egzaminów na Nauczycieli Szkół Średnich w Krakowie dla Jana Flisa

Źródło: Archiwum UJ (IMG-3065)

Fot. 2. Kopia dyplomu magisterskiego Jana Flisa

Źródło: Archiwum UJ (KPEN-27)

funkcję dyrektora. Po roku przeprowadził się do Krakowa i został asystentem w Instytucie Geografii UJ. Prowadził m.in. zajęcia z kartografii i topografii, z geografii fizycznej świata, ćwiczenia terenowe.

Jako nauczyciel akademicki zadziwiał studentów ogromną wiedzą nie tylko geograficzną, ale biologiczną, matematyczną, historyczną oraz piękną polszczyzną. Warto zatem przytoczyć słowa ówczesnych studentów, słuchaczy wykładów i innych zajęć prowadzonych przez Profesora:

Znał wspaniale swój przedmiot, był urodzonym dydaktykiem, choć równocześnie był człowiekiem nerwowym, cholerykiem.... Najciekawsze były zajęcia terenowe z topografii. Pamiętam, jak wykonywaliśmy zdjęcia stolikowe wąwozu w Nielepicach, rozcinającego zbrocza Rowu Krzeszowickiego (Starkel 2011, s. 88).

Jan Flis często organizował wyjazdy w teren dla studentów. Uważał, iż stanowią one ważny element w kształceniu geografów. Jak cenne były to działania dydaktyczne, świadczą wypowiedzi uczestników tych wypraw:

Wiosną 1950 roku udało mi się wkręcić na wycieczkę naukową nad Nidę przeznaczoną dla wyższych roczników, na której Flis przygotowujący pracę doktorską prezentował równocześnie swojemu promotorowi prof. Klimaszewskiemu wyniki badań. Jechaliśmy kolejką wąskotorową niemal całą noc do Wiślicy. Dalej były bezdroża... Brnęliśmy w błocie ledwie nadążając za Janem Flisem i profesorem, bo obaj byli wspaniałymi piechurami (Starkel 2011, s. 88).

Przejsie Jana Flisa na pełny etat do Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie przybliżyło go do problematyki kształcenia i dokształcania nauczycieli geografii oraz zagadnień związanych z uwarunkowaniami i organizacją procesu nauczania-uczenia geografii w szkole. Po reorganizacji struktury uczelni w 1971 roku Jan Flis objął kierownictwo samodzielnego Zakładu Dydaktyki Geografii. Od tego momentu zupełnie przestawił swe zainteresowania i działania organizacyjne na sprawy związane z nauczaniem geografii. Te ostatnie dwanaście lat pracy zawodowej obfitowały w publikacje z zakresu tej dyscypliny. Powołał on i prowadził seminarium magisterskie z dydaktyki geografii na studiach stacjonarnych (44 prace magisterskie), uruchomił Zaoczne Studium Doktoranckie z dydaktyki geografii (1974–1981). Był też opiekunem dwóch pierwszych w Polsce habilitantów z dydaktyki geografii oraz zaangażował się w merytoryczną stronę organizacji Olimpiady Geograficznej. Aby być bliżej problematyki nauczania geografii, przez pewien okres prowadził także lekcje geografii w szkole ćwiczeń WSP w Krakowie. Ta krótka historia rozwoju zainteresowań dydaktyką geografii Jana Flisa pokazuje, jak doświadczenia zawodowe oraz przygotowanie w postaci formalnego wykształcenia przybliżyły Profesora do zajęcia się tą problematyką. Równocześnie wskazał On na istotną rangę tej subdyscypliny w strukturze kształcenia geograficznego i rolę zajmujących się nią osób. Potwierdzają to wypowiedziane przez Profesora słowa:

Tak dziwnie się składa, że zwykle geografowie dydaktycy po otrzymaniu stopnia profesora opuszczają dotychczasową katedrę i przechodzą na stanowisko profesora przy katedrze jakiegoś działu geografii. U mnie sprawa wyglądała odwrotnie. Przez wiele lat

byłem kierownikiem katedry geografii fizycznej na WSP, a dopiero potem się przeniósłem do zakładu dydaktyki. Uznałem bowiem, że łatwiej sobie dadzą radę moi młodszy koledzy z merytorycznym przedmiotem niż z dydaktyką, która jest szczególnie trudna, bo wymaga przede wszystkim wielostronności, a od wielu lat prowadzi się na uniwersytetach studia w wąskich specjalnościach (Pióro 1982).

Wkład Jana Flisa w rozwój polskiej dydaktyki geografii

Profesor ma znaczący wkład w powojenny rozwój polskiej dydaktyki geografii. Jego dorobek naukowy i popularnonaukowy J. Flisa wyraża się w 134 publikacjach (bez wznowień). Są to prace z zakresu antropogeografii, geografii fizycznej, geografii regionalnej i dydaktyki geografii.

Jego zainteresowania na polu dydaktyki geografii ogniskowały się wokół:

- doboru i układu materiału nauczania z różnych działów geografii,
- problemów strukturyzacji geograficznej wiedzy ucznia,
- kształtowania pojęć w nauczaniu geografii,
- kształcącej i wychowawczej funkcji geografii,
- programów nauczania geografii,
- kształcenia nauczycieli geografii,
- wybranych zagadnień dydaktyki szkoły wyższej.

Mając szeroką wiedzę i stały kontakt ze szkołą J. Flis dostrzegał trudności nauczaniu wybranych treści geograficznych, widział zaniedbania w realizacji celu kształcącego (poznawczego) i wychowawczego w procesie nauczania geografii, zwłaszcza w szkole średniej, a także liczne błędy terminologiczne występujące w podręcznikach szkolnych.

Jako wieloletni przewodniczący Komitetu Redakcyjnego „Geografii w Szkole” dbał o to, by zamieszczane na łamach tego czasopisma dla nauczycieli artykuły przedstawiały aktualny stan wiedzy odnoszący się do wybranego zagadnienia geograficznego i jego dydaktyczną interpretację. Sam też tam publikował liczne artykuły z zakresu geografii fizycznej przybliżające te treści nauczania, które sprawiały nauczycielom trudności w zrozumiałym przedstawianiu ich uczniom. Do dzisiaj wiele z nich nie straciło na swej aktualności i ma dużą wartość poznawczą i inspirującą dla nauczycieli. Przez wiele lat uczestniczył w pracach Komisji Geografii Szkolnej Zarządu Głównego PTG, zajmując się m.in. problemami geografii szkolnej, a zwłaszcza programami nauczania geografii w szkole ogólnokształcącej pod kątem poprawności merytorycznej i dostosowania ich do możliwości percepcyjnych uczniów oraz zagadnieniem korelacji treści geograficznych z innymi przedmiotami w podręcznikach szkolnych. Aktywnie działał w ministerialnej komisji programowej pracującej nad programem nauczania geografii dla 10-letniej szkoły ogólnokształcącej.

Znaczącą rolę w prawidłowym nauczaniu geografii Jan Flis widział w uporządkowaniu terminologii geograficznej. Opracował *Szkolny słownik geograficzny* wydany w 1977 roku. Publikacja ta stała się ważnym środkiem dydaktycznym w pracy nauczyciela geografii, a także w uczeniu się uczniów. Świadczy o tym chociażby fakt, że do obecnej chwili było kilkanaście wydań tego słownika (11 edycji do 1998 r.).

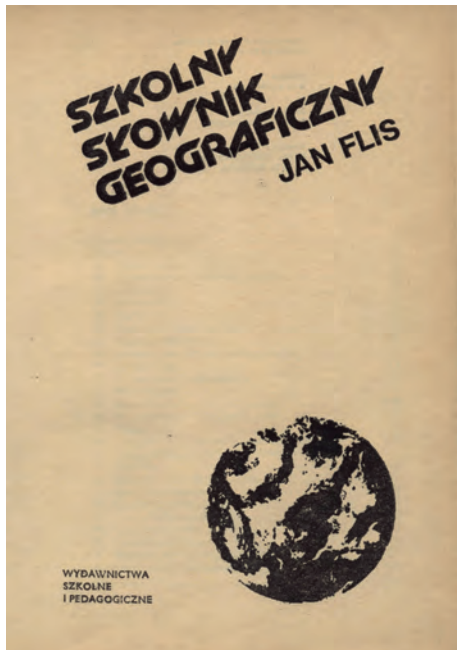
Teoretyczne podstawy w zakresie opracowania geograficznego systemu pojęć na użytek szkolny zawarł w pracy *Pojęcia oraz ich kształtowanie w toku nauczania*

geografii w szkole ogólnokształcącej (1982). Praca ta stanowi istotny wkład do teorii kształcenia geograficznego. W nauczaniu i uczeniu się geografii zasadniczą rolę odgrywa kształtowanie (przez nauczyciela) i opanowywanie (przez ucznia) podstawowych dla geografii pojęć i ich systemów (tzw. sieci pojęć). Wiedza każdego człowieka, a więc również wiedza geograficzna ucznia, składa się z pojęć i sądów. Zagadnienie dotyczące właściwości pojęć oraz ich kształtowania J. Flis rozpatrywał w aspekcie logicznym i dydaktycznym. Również wyniki procesu uczenia się geografii zależą w dużym stopniu od dobrej znajomości terminologii naukowej i kształtowanych pojęć geograficznych. Jednym z podstawowych obowiązków nauczyciela geografii jest więc systematyczne i prawidłowe kierowanie procesem kształtowania pojęć geograficznych, służące rozwijaniu logicznego myślenia uczniów. Te dwie publikacje Jana Flisa znacząco wzbogaciły dorobek polskiej dydaktyki geografii w zakresie pojęć geograficznych i ich kształtowania zarówno w aspekcie praktycznych i teoretycznym.

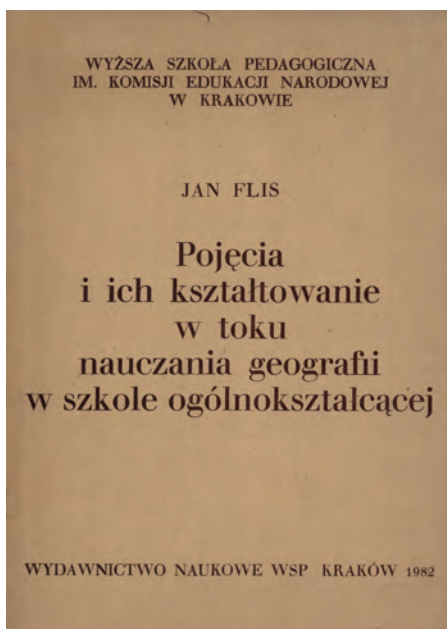
Również ważne miejsce w zainteresowaniach J. Flisa miało zagadnienie kształcącej i wychowawczej funkcji geografii. Wskazywał, iż jednym z zasadniczych celów kształcenia realizowanych na lekcjach geografii jest kształtowanie umiejętności poznawczych (formalnych) uczniów, a nie tylko podawanie wiadomości faktograficznych oraz oddziaływanie poprzez odpowiedni dobór treści nauczania na postawy i wartości, a więc funkcję wychowawczą geografii. Doskonałym środkiem oddziaływania na takie ukierunkowanie praktyki szkolnej w zakresie celów nauczania geografii stała się Olimpiada Geograficzna. Profesor od 1974 roku pracował w Komitecie Głównym, jako wiceprzewodniczący, a równocześnie przewodniczący Komisji Zadań (1974–1993). Praca tej komisji była najważniejszym elementem funkcjonowania Olimpiady, gdyż nadawała jej kierunek działania. Profesor przez wiele lat opracowywał zestawy zadań dla poszczególnych etapów olimpiady. Jak sam mówił: „przywiązywaliśmy w zadaniach większą wagę do tego, żeby to był rodzaj łamigłówek zmuszających ucznia do samodzielnego myślenia, a także do wykazania się pewnymi umiejętnościami praktycznymi” (Pióro 1982).

Zadania konkursowe I stopnia, zgodnie z wypracowaną przez Profesora i jego zespół koncepcją, służyły rozwijaniu umiejętności prowadzenia przez ucznia samodzielnej obserwacji na małym wycinku terenu. Obserwacja ta umożliwiała konfrontację wiedzy geograficznej poznawanej w szkole i uzupełnionej wskazaną w regulaminie zawodów lekturą z rzeczywistym obrazem środowiska przyrodniczego i kulturowego (Tracz 2009). Nadsyłane do komitetów okręgowych prace uczniów uwidoczniły istotne braki w nauczaniu geografii, zwłaszcza w posługiwaniu się umiejętnościami praktycznymi, np. czytanie mapy, sporządzanie profili itp. Dlatego przykłady zadań olimpijskich i ich omówienie dokonane przez J. Flisa w pracy zbiorowej *Olimpiada Geograficzna* (1979, 1982) oraz w licznych artykułach zamieszczonych na łamach „Geografii w Szkole” miało na celu zmianę tej praktyki i ukierunkowanie nauczania geograficznych wiadomości i umiejętności w szkole średniej na kształtowanie umiejętności intelektualnych i praktycznych.

Warto tutaj podkreślić oryginalność zadań geograficznych, które J. Flis przygotował do zawodów II i III etapu olimpiady. Konstrukcja zadania nie wymagała od ucznia wyłącznie odtworzenia wiedzy faktograficznej wprost, lecz raczej posłużenia się nią, np. do obliczenia (umiejętności) odległości między obiektami z wykorzystaniem podanej skali, spadku rzeki na wybranym odcinku, obliczenia wartości przyrostu rzeczywistego ludności itp.

Fot. 3. Strona tytułowa pierwszego wydania *Szkolnego słownika geograficznego*, Warszawa 1977

Fot. 4. Strona tytułowa monografii *Pojęcia i ich kształtowanie w toku nauczania geografii w szkole ogólnokształcącej*, Kraków 1982

Warto tutaj podkreślić oryginalność zadań geograficznych, które J. Flis przygotował do zawodów II i III etapu Olimpiady. Konstrukcja zadania nie wymagała od ucznia wyłącznie odtworzenia wiedzy faktograficznej wprost, lecz raczej posłużenia się nią, np. do obliczenia (umiejętności) odległości między obiektami z wykorzystaniem podanej skali, spadku rzeki na wybranym odcinku, obliczenia wartości przyrostu rzeczywistego ludności itp.

Oprócz zadań służących sprawdzeniu poziomu opanowania umiejętności technicznych (merytorycznych z geografii) w testach znajdowały się zadania sprawdzające umiejętności intelektualne (formalne), np. wnioskowania, analizy, syntezy na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej (dane statystyczne, ryciny schematyczne, mapy tematyczne itp.), np. oznaczania typu klimatu na podstawie podanych średnich miesięcznych temperatur powietrza i sum opadów dla wybranych miejscowości na kontynencie czy rozpoznawania krajów lub regionów na podstawie danych charakteryzujących stosunki społeczne i gospodarcze. Niektóre z tych zadań z czasem zostały upowszechnione i wprowadzone do zeszytów ćwiczeń, podręczników oraz opracowań metodycznych dla nauczycieli.

Fot. 5. Jan Flis w zespole jurorów zawodów finałowych VII Olimpiady Geograficznej w Katowicach (8.04. 1981)

Źródło: ze zbiorów K. Szmigel

Oceniając dorobek Profesora w zakresie dydaktyki geografii, trudno pominąć wkład, jaki wniósł do dydaktyki szkoły wyższej, a szczególnie w dziedzinie skryptów i podręczników akademickich. Na tej niwie wykorzystał swoją wielką erudycję geograficzną i zdolność do logicznego rozpatrywania zjawisk geograficznych w ich wzajemnym powiązaniu, stojąc na straży prawdy naukowej.

Profesor swój wkład dla rozwoju dydaktyki geografii określił dość skromnie: „walczyłem o pozycję geografii w szkole, pokazanie, jak różne intelektualne umiejętności możemy kształtować ucząc geografii” (Pióro 1982).

Dydaktyka geografii i jej naukowa tożsamość

Jan Flis dydaktykę geografii ściśle łączył z macierzystą dyscypliną – geografią. Dlatego przywiązywał dużą wagę do poprawności terminologicznej i merytorycznej treści nauczania, śledzenia najnowszych badań i osiągnięć w geografii, zainteresowania jej rozwojem. Jest to konieczne, aby móc nowe teorie i wyniki badań włączać do programów nauczania tak, aby obraz geografii był spójny w społecznym odbiorze, a jednocześnie służył rozwojowi poznawczemu i emocjonalnemu ucznia. Również podejmował działania organizacyjne, które służyły temu założeniu – powołał do życia samodzielny Zakład Dydaktyki Geografii, a dla rozwoju kadry naukowej – Studium Doktoranckie z dydaktyki geografii.

W dydaktyce geografii zapoczątkował okres polegający na dominacji materiału kształcenia. Nie prowadził badań pedagogicznych w rozumieniu pozytywistycznego ujęcia, tj. z wykorzystaniem metod eksperymentalnych i różnych narzędzi, w tym i statystycznych, nad opanowaniem pojęć geograficznych przez uczniów, poziomem opanowania umiejętności w procesie nauczania geografii, itp. Swoje rozważania dotyczące nauczania geografii wyprowadzał z obserwacji praktyki szkolnej bezpośrednio (nauczycielskie doświadczenia, rozmowy z nauczycielami, prowadzenie seminarium) i pośrednio (programy nauczania, podręczniki szkolne, testy olimpijskie uczniów). Dane uzyskane na tej drodze dawały mu podstawę do przemyśleń i formułowania sądów. Dzielił się nimi, prowadząc ożywione dyskusje ze współpracownikami Zakładu Dydaktyki Geografii WSP w Krakowie, doktorantami Zaocznego Studium oraz seminarzystami i nauczycielami geografii na konferencjach metodycznych i podczas zawodów Olimpiady Geograficznej, a także w publikowanych pracach. Swoje racje przedstawiał z prostotą, lecz z zachowaniem staranności wnioskowania i dbałością o poprawność merytoryczną.

Jednocześnie trudno się oprzeć refleksji, jak wiele z tych słusznych propozycji i praktycznych rozwiązań nie dało się wprowadzić do praktyki szkolnej. Dzisiaj tylko niektóre z nich funkcjonują w praktyce edukacyjnej. Myśli i idee związane nauczaniem geografii są kontynuowane przez dydaktyków geografii (Licińska 1990 i Zajac 1991).

Literatura

- Banaśkiewicz-Cabaj, K., Cabaj, W. (red.). (2007). *Rozważania Jana Flisa o nauczaniu geografii*. Kielce: Instytut Geografii Akademia Świętokrzyska im. Jana Kochanowskiego.
- Dylikowa, A., Flis, J., Wilczyńska, M. M. (red.). (1979). *Olimpiada Geograficzna: I-1975, II-1976, III-1977*. Warszawa: WSiP.
- Dylikowa, A., Wilczyńska, M. M. (red.). (1982). *Olimpiada Geograficzna IV-VI*. Warszawa: WSiP.
- Licińska, D. (1990). *Zadania dydaktyczne w nauczaniu geografii – teoria i praktyka*. Warszawa: CDN.

- Pióro, T. (1982). W nauczaniu konieczna jest korelacja.... (rozmowa z prof. Janem Flisem). *Nowa Szkoła*, 38 (5/6), 212–215.
- Piskorz, S. (2004). Od dydaktyki uniwersalnej, poprzez metodykę geografii, do dydaktyki geografii. W: M. Tracz, Z. Zioło (red.), *Polska dydaktyka geografii jako nauka i sztuka*. Kraków: Wyd. Akademii Pedagogicznej, 119–125.
- Piskorz, S., Tracz, M. (1999). *Słownik biograficzny polskich dydaktyków geografii*. Kraków: Wydawnictwo Edukacyjne.
- Piskorz, S., Zajac, S., Żołniercz, A. (1994). Dorobek profesora Jana Flisa w zakresie dydaktyki geografii. *Geografia w Szkole*, 3, 131–134.
- Tracz, M. (2009). Idea i wartość Olimpiady Geograficznej i Olimpiady Nautologicznej. W: M. Tracz, P. Kramarz (red.), *Olimpiada Geograficzna i Olimpiada Nautologicznej w okręgu krakowskim w latach 1974–2009*. Kraków: Wyd. Oddział Krakowski PTG, 6–19.
- Tracz, M., Osuch, W. (2008). Instytucjonalny rozwój polskiej dydaktyki geografii. W: A. Hibszer (red.), *Polska dydaktyka geografii: idee, tradycje, wyzwania*. Sosnowiec: Wyd. Wydział Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, 111–120.
- Szkuřat, E. (2008). *Historia dydaktyki geografii. Główny kierunki i ośrodki badań*. W: A. Jackowski, S. Liszewski, A. Richling (red.), *Historia geografii polskiej*. Warszawa: PWN, 280–293.
- Starkel, L. (2011). *Spotkani na drodze*. Warszawa: Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie.
- Zajac, S. (1991). *Cele nauczania geografii*. Kraków: wyd. WSP.

Jan Flis: co-founder of contemporary Polish geography education

Abstract

The study shows the role of professor Jan Flis in the development of geography education in the post-war era. His academic input into the discipline is expressed in 134 publications, out of which 40 concern the topic of the didactics of geography. Professor's interest in the field of geography education focused on: the selection and structure of geographical material, forming of theories in teaching and learning geography, function of geography in education and cognitive development, education of geography teachers, and chosen aspects of teaching at higher education institutions (universities).

Instytut Geografii
Zakład Dydaktyki Geografii
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN
Kraków
mtracz@up.krakow.pl